



THE ACADEMY OF MANAGEMENT  
AND ADMINISTRATION IN OPOLE

SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT  
OF THE REGIONS IN CONDITIONS  
OF TRANSFORMATION

---

**СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ  
РОЗВИТОК РЕГІОНІВ  
В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ**

---

ROZWÓJ SPOŁECZNO-GOSPODARCZY  
REGIONÓW W WARUNKACH  
TRANSFORMACJI

THE ACADEMY OF MANAGEMENT AND ADMINISTRATION IN OPOLE

***ROZWÓJ SPOŁECZNO-GOSPODARCZY REGIONÓW W  
WARUNKACH TRANSFORMACJI***

***SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT OF THE REGIONS IN  
CONDITIONS OF TRANSFORMATION***

***СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК РЕГІОНІВ  
В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ***

*Monograph*

*Edited by Mykola Ohienko*

*Tadeusz Pokusa*

Opole 2020

**ISBN 978-83-66567-01-6**

*Socio-economic development of the regions in conditions of transformation. Monograph. Opole: The Academy of Management and Administration in Opole, 2020; ISBN 978-83-66567-01-6; pp.350, illus., tabs., bibls.*

**Editorial Office:**

Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji w Opolu  
45-085 Polska, Opole, ul. Niedziałkowskiego 18 tel.  
77 402-19-00/01 E-mail: info@poczta.wszia.opole.pl

**Reviewers**

*prof. dr hab. Marian Duczmal, prof. dr hab. Volodymyr Lagodiienko*

**Editorial Board**

*Mykola Ohiienko, Tadeusz Pokusa, Wojciech Duczmal, Alona Ohiienko, Olena Shtepa, Liudmyla Nazarova, Sławomir Śliwa, Ruslan Skupskyi, Liudmyla Matokhniuk*

**Publishing House:**

Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji w Opolu  
45-085 Polska, Opole, ul. Niedziałkowskiego 18 tel. 77  
402-19-00/01

200 copies

Authors are responsible for content of the materials.

ISBN 978-83-66567-01-6

© Authors of articles, 2020

© Publishing House WSZiA, 2020

# TABLE OF CONTENTS

INTRODUCTION	
ВСТУП.....	10

## PART 1

### MANAGEMENT OF MODERN ECONOMIC SYSTEMS, THEIR DEVELOPMENT AND SUSTAINABILITY

### УПРАВЛІННЯ СУЧАСНИМИ ЕКОНОМІЧНИМИ СИСТЕМАМИ, ЇХ РОЗВИТКОМ І СТІЙКІСТЮ

1.1. Of blockchain-technology usage in supply chains Застосування технології-блокчейн в ланцюгах постачань ( <i>Oleh Zagurskiy, Svitlana Zahurska, Liudmyla Titova, Ivan Rogovskii</i> ).....	13
1.2. Mechanisms of legal regulation of foreign economic activity Механізми правового регулювання зовнішньоекономічної діяльності ( <i>Andrii Zavhorodnii, Viktor Lyashenko</i> ).....	22
1.3. Organizational mechanisms of foreign economic stimulation of agro-industrial development of the Black Sea region Організаційні механізми зовнішньоекономічного стимулювання агропродовольчого розвитку Причорноморського регіону ( <i>Ruslan Zubkov, Andrii Zavhorodnii</i> ).....	31
1.4. Systems of agrarian economy: development and place in the international market Системи аграрної економіки: розвиток та місце на міжнародному ринку ( <i>Denys Bondarchuk</i> ).....	40

1.5.	Current problems of management and marketing development Актуальні проблеми розвитку менеджменту та маркетингу ( <i>Serhii Hlavatskiy, Iryna Kosar, Liudmyla Nazarova, Filip Pokusa</i> ).....	45
1.6.	Development and support of production of domestic agricultural machinery Розвиток та підтримка виробництва вітчизняної аграрної техніки ( <i>Vitaliy Kryvoruchko</i> ).....	52
1.7.	Determination of the main factors and factors of the effective functioning of the port economy of Ukraine Визначення основних факторів та чинників ефективного функціонування портового господарства України ( <i>Kostiantyn Kovalenko, Oleh Zaiva, Liudmyla Nazarova, Andrii Ohiienko</i> ).....	60
1.8.	Current state management and regulation of the development of renewable energy in Ukraine ( <i>Oleksandra Stoian, Hanna Burdelna</i> ).....	69
1.9.	Necessity of management of modern economic systems of Ukraine Необхідність управління сучасними економічними системами України ( <i>Liudmyla Nazarova, Khrystyna Lauschenko, Iwona Mstowska</i> ).....	76
1.10.	Review and analysis of tire service to logistics and transport enterprises Огляд і аналіз шиномонтажного обслуговування логістично- транспортних підприємств ( <i>Andrii Ohiienko, Mykola Bulah</i> ).....	86
1.11.	Adaptation of european tendencies in safety and security education and sustainable education to Ukrainian higher education ( <i>Oleksandra Stoian, Hanna Burdelna, Anna Bozhenko, Wojciech Duczmal</i> ).....	92

- 1.12. Analytical basis of construction of model of innovation processes dedicated to the study of agrarian and urbanized systems  
Аналітичні основи побудови моделі інноваційних процесів, присвячених вивченню аграрних і урбанізованих систем  
(*Olena Usykova, Katarzyna Syrytczyk*)..... 101
- 1.13. Investment context of steady development of agrofood sphere  
Інвестиційний контекст сталого розвитку агропродовольчої сфери  
(*Ruslan Skupskiy, Viktor Lyashenko*)..... 112
- 1.14. Management in an educational institution  
Менеджмент в освітньому закладі  
(*Anna Fedosova, Józef Kaczmarek*)..... 120
- 1.15. Basic of enterprise management in the framework of transformation  
(*Olena Shtepa*)..... 126
- 1.16. Theoretical and empirical studies of the capital structure formation factors of construction industry enterprises  
Теоретично-емпіричні дослідження факторів формування структури капіталу підприємств будівельної галузі  
(*Kostiantyn Netudykhata, Iryna Savarina, Kyrylo Sachava*)..... 130

## PART 2

### **MODERN INNOVATION AND INVESTMENT POLICY IN TOURISM AND HOTEL AND RESTAURANT SPHERES OF ECONOMY**

### **СУЧАСНА ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА В ТУРИСТИЧНІЙ ТА ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННІЙ СФЕРАХ ЕКОНОМІКИ**

- 2.1. Normative-legal survival holiday relationship innovative tourism  
Нормативно-правове забезпечення здійснення інноваційної туристичної діяльності  
(*Olena Havrylova*)..... 141

2.2	Agrohotel as a promising direction for the development of hotel business in the field of rural tourism <i>(Igor Grischenko, Alona Obozna, Nataliia Shabelnik, Julia Bondyuchenko)</i> .....	146
2.3.	Innovation in the tourism and hotel and restaurant industries Інновації в туристичній та готельно ресторанній сферах економіки <i>(Andrii Lanetskyi, Maryna Tsavolyk, Liudmyla Nazarova)</i> .....	154
2.4.	The influence of tourist potential on expansion of hotel management of Mykolaiv region Вплив туристичного потенціалу на розширення готельного господарства Миколаївщини <i>(Mykola Ohienko, Alona Ohienko, Liudmyla Nazarova, Serhii Ivannikov)</i> .....	162
2.5.	Use of cultural and artistic approach in hospitality <i>(Olena Orlenko, Mykola Levchenko)</i> .....	168
2.6.	Dynamics of development of hotel installations and their impact on the economy of the state <i>(Ivan Vlasenko, Maryna Riabenko, Alla Lukianets)</i> .....	176
2.7.	Improvement of the management system and creation of factors of effective personnel policy in the hotel and restaurant industry <i>(Irina Verezomsky, Alona Obozna, Oleksandra Stoian, Natalia Sichova)</i> .....	185
2.8.	Condition of investment in tourism business of Dnipropetrovsk region and search of conceptions of its development Стан інвестицій у туристичний бізнес Дніпропетровщини та пошук концепцій його розвитку <i>(Kateryna Sefikhanova, Vladyslav Prymenko, Victor Hrushka, Anna Pishokha)</i> ...	191

- 2.9. Tendencies, factors and prospects of the development of national tourism in the context of innovative transformation of the pomoshniansky tourist cluster  
Тенденції, фактори та перспективи розвитку національного туризму в контексті іноваційних перетворень помічнянського туристичного кластеру  
(*Tatyana Tkachenko*)..... 199
- 2.10. Trends in modern hotel business development: world and national experience  
Тенденції розвитку сучасного готельного бізнесу: світовий та національний досвід  
(*Igor Grischenko, Svitlana Shuliak, Alona Obozna, Mariana Klimova*)..... 207
- 2.11. Ways to invest in developing cultural tourism based on the conservation and value of the cultural heritage of the Northern Black Sea  
Шляхи інвестиційного забезпечення розвитку культурного туризму на основі збереження та цінності культурної спадщини Північного Причорномор'я  
(*Anna Pinchuk, Iryna Bondarchuk-Chugina, Olena Orlova*)..... 214

### PART 3

#### **EUROINTEGRATION PROCESSES IN THE MODERN EDUCATIONAL SPACE: PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL ASPECTS**

#### **ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ: ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ**

- 3.1. Self-educational competence is a component of professional competence of future teachers of New ukrainian school  
Самоосвітня компетентність як складова професійної компетентності майбутніх учителів Нової української школи  
(*Kvitoslava Avramenko*)..... 222



3.2. European integration processes in the contemporary Ukrainian educational space: using the case study of medical psychology Євроінтеграційні процеси в сучасному українському освітньому просторі: на прикладі освітньої програми «Медична психологія» ( <i>Eugenia Bazyka</i> ).....	229
3.3. Orphographic competence as a component of professional language training for future primary school teachers Орфографічна компетенція як складова фахової мовної підготовки майбутніх учителів початкової школи ( <i>Tatyana Bilyavska</i> ) .....	237
3.4. The communication efficiency in the context of partnership pedagogy Ефективність спілкування в контексті педагогіки партнерства ( <i>Tetiana Branitska, Olena Zharovska</i> ).....	243
3.5. Features and tendencies of the organization of independent work in the conditions of methodical work of higher education institutions of Ukraine Особливості та тенденції організації самостійної роботи в умовах методичної роботи закладів вищої освіти України ( <i>Larisa Gula</i> ).....	251
3.6. Financial support of regional party organizations in 1985 – 1990 and implementation of the principles of financial decentralization Фінансове забезпечення обласних партійних організацій в 1985 – 1990 роках та реалізація принципів фінансової децентралізації ( <i>Irina Khomutovska, Ivan Kischak, Anna Fedosova, Yevgen Rymar</i> ).....	260
3.7. Volunteer activity as a component of students' professional training Волонтерська діяльність як складова професійної підготовки студентів ( <i>Valentyna Mazur, Natalya Miroshkina</i> ).....	273

3.8. Application of information technologies in the process of the academic course «Basics of sciences and technical knowledge» Застосування інформаційних технологій при проведенні занять з навчальної дисципліни «Основи природничих та технічних знань» ( <i>Liudmyla Matokhniuk, Kateryna Demyanyuk, Andrii Gunko</i> ).....	281
3.9. Coping strategies for overcoming professional stress in the activities of the future teachers Копінг-стратегії подолання професійного стресу в діяльності майбутніх вчителів ( <i>Natalia Ruda, Olexandra Nikolina</i> ).....	291
3.10. Educational strategy in the vector natural the civilization of changes Освітні стратегії у векторі природно-цивілізаційних змін ( <i>Natalia Polischuk, Tadeusz Pokusa</i> ).....	296
3.11. Motives of economic quality management: psychological and organizational moments Мотивы управления качеством экономики: психологические и организационные моменты ( <i>Volodymyr Saienko</i> ).....	306
3.12. Innovative pedagogical activities in higher education institutions: modular- competent approach Інноваційна педагогічна діяльність у закладах вищої освіти: модульно-компетентністний підхід ( <i>Svitlana Litvinchuk, Kateryna Taikhrib, Kateryna Yablunovska</i> ).....	315
3.13. Psychological support of children with vision disorders in inclusion conditions. Психологічний супровід дітей з порушеннями зору в умовах інклюзії. ( <i>Lesia Chopryk</i> ).....	323
ANNOTATION АНОТАЦІЇ .....	330
ABOUT OF AUTHORS ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ.....	344

7. Рассказова Е. И. Копинг-стратегии в психологии стресса: подходы, методы и перспективы. *Психологические исследования*. 2016. №3.

8. Самара О. Е. Фактори, які впливають на формування стратегій стрес-долаючої поведінки у співробітників ДСНС. *Психологія та соціальна робота*. Київ, 2017. № 18.

9. Практична психологія та соціальна робота, 2014, №7 Копінг-стратегії як складові копінг-поведінки особистості Т.А.Ткачук. с. 43-44.

10. Lazarus R.S. Emotions: a cognitive phenomenological analysis / R.S. Lazarus, A.D. Kanner, S. Folkman// *Emotion. Theory, Research and Experience*. – V. 1, N.Y., 1980. – PP. 185–217.

11. Lazarus, R.S. Stress, Appraisal and Coping/ R.S. Lazarus, S. Folkman. New York: Springer, 1984.

### **3.10. Educational strategy in the vector natural the civilization of changes**

#### **Освітні стратегії у векторі природно-цивілізаційних змін**

На сучасному етапі розвитку світового суспільства спостерігаються фундаментальні зміни цивілізаційного масштабу в життєдіяльності людства, особливо молоді, як самої динамічної частини суспільства, яка визначає майбутнє людства за впливу інформаційно-високотехнологічного (ІВТ) прогресу, який розгортається з кінця ХХ ст. і на початку ХХІ ст. на основі нано-, біо-, інфоіндустрії, когнітивних та соціогуманітарних наук і технологій, космічної, електронної і гіперкомп'ютерної техніки, робототехніки, штучного інтелекту та генної інженерії тощо, природно-цивілізаційних змін, які набувають планетарно-космічного значення. Нові здобутки людства, насамперед ІВТ, актуалізували визначальні й життєво важливі аспекти існування людства, зокрема, освіту й виховання, а, відповідно, й формування фундаментальних духовних цінностей.

З філософсько-освітньої точки ІВТ прогрес варто розглядати як глобальний цивілізаційний процес, який уже сьогодні справляє суттєвий вплив практично на всі види життєдіяльності як окремої людини, так і суспільства в цілому, зокрема, освіти, а в подальшому буде визначати і все духовне обличчя майбутнього високоінтелектуального ноосферно-космічного ІВТ суспільства – нової цивілізації ХХІ і наступних століть [1].

Відомий педагог О.Вознюк розглядає сутність та механізми цивілізаційних змін у сучасну епоху переходу до ери нової цивілізаційної формації – інформаційного суспільства, що відбувається в умовах глобальної системної кризи в життєдіяльності людства завдяки синтетичній революції в механізмах цивілізаційного розвитку, яка охоплює системну, людську, інтелектуально-інноваційну, квалітативну, рефлексивно-методологічну та освітню революцію [2, с.16]. Також О.Вознюком з'ясовано, що система цивілізаційних змін, яка реалізує перехід людства у новий інформаційно-людиномірний стан, охоплює такі тенденції: освітньо-педагогічні (перехід до нової освітньої парадигми педагогічної реальності), соціально-економічні (посилення соціально-економічної інтегрованості світу через глобалізаційні процеси та кристалізації якісно нових соціально-економічних відносин), історико-культурні (перехід у якісно нову історичну епоху, що знаменує відповідний цивілізаційний стан людства), світоглядно-ідеологічні (формування інтегрального світогляду та системи цінностей, які відповідають новому цивілізаційному стану), науково-парадигмальні (формування постнекласичної – нелінійної, холіцистично-континуальної – наукової парадигми), еколого-демографічні (перехід людини як біологічного виду *Homo sapiens* у новий організменний лад – «нову расу» з якісно новими характеристиками, що зумовлено еволюцією планетарно-земного людства до ноосфери і космосу), популяційно-генетичні (генетична зміна людської популяції та зменшення кількості біологічних видів на Землі) [2, с.18].

Тому у період переходу до високоінтелектуального ноосферно-космічного ІВТ суспільства необхідно підготувати молоду людину до швидкого сприйняття й обробки великих обсягів всесвітньої інформації, до оволодіння сучасними інформаційними технологіями, методами і технологією роботи з ними. При осмисленні проблем, що виникають, неминуче доводиться звертатися до базисних філософсько-освітніх засад, адже, освіта і її пришвидшення – це не тільки нагромадження науково-технічних, космічних, технологічних, інформаційних, інноваційних та гуманітарних знань; це розвиток високого духовного мислення, зміцнення віри у свої сили, це уміння діяти, тобто будувати свої відносини з навколишнім світом на відповідальній основі – не порушувати світових природно-екологічних і кліматичних умов, які нині досягли критичних параметрів.

Також залишаються недостатньо вивчені питання, які надають особливого значення дослідженню людини в українському суспільстві під впливом сучасного ІВТ прогресу, зокрема: зменшення ролі людського фактора в суспільних, виробничих та освітніх процесах; зміщення акцентів на внутрішні

духовно-моральне життя людської особистості, на її суб'єктивність і соціогуманістичну складову; недостатність додаткових інвестицій у людину, на її освіту, підвищення кваліфікації й перекваліфікацію, навчання впродовж життя; на недостатню охорону здоров'я, внаслідок чого смертність перевищує народжуваність; несприятливе екологічне середовище; інтенсифікація міграційних процесів, внаслідок чого зменшується кількість студентів у закладах вищої освіти, а, отже, зменшення освіченості молодого населення України.

На думку О. Мазурчака, слід не забувати про таку важливу функцію освіти, як соціалізація: людина, котра закінчила заклад вищої освіти, науково-філософськи дивиться на світ, краще аналізує інформацію, більш схильна до раціонального вибору. Тобто вища освіта – це не лише здобуття професії, а й науково-світоглядний підхід до реальної дійсності, а не спрощений, споживацький підхід: порахувати та зекономити [3].

На переконання В. Андрущенка «Україна, як власне і весь світ, перебуває в очікуванні нової епохи і одночасно намагається відшукати соціальну, економічну та науково-технологічну платформу виживання, нову парадигму підготовки людини до життя, яка б забезпечила не лише адаптивне ставлення до дійсності, але й розвиток самої дійсності у відповідності до людських вимірів життя, продиктованих ідеалами XXI ст.» [4].

А. Medynska [5] аналізує фактори, які впливають на якість життя людини і наводить таку комбінацію факторів, як: 1) об'єктивні, до них відносить: матеріальне (фізичне) існування (оточуюче середовище, умови праці, життя, дозвілля, освіта, товари і послуги, включаючи рівень охорони здоров'я); політичні та економічні умови; духовно-моральний статус в суспільстві; здатність до творчого вираження і самоідентифікації; 2) суб'єктивні, до яких відносить: пізнавальні та емоційні фактори. Також А. Medynska виділяє число факторів, які негативно відображаються на якості життя в Україні: 1) низький рівень економічної розмаїтості в багатьох областях; 2) недостатня інноваційна діяльність, що не відповідає сучасним вимогам; 3) складна демографічна ситуація через численне міграційне й природне зменшення населення; 4) повільний ріст продуктивності й інвестицій у відтворення людського капіталу; 5) фізичне і моральне знецінення основних фондів. Вихід із скрутної ситуації А. Medynska вбачає у збільшенні добробуту через введення високих соціальних стандартів, розвиток доступної і безперервної освіти, системи охорони здоров'я, регулювання екологічних умов тощо, щоб створити умови для реалізації людських потреб і якісного вдосконалення соціального забезпечення

– а для цього пріоритетом для уряду повинна стати гуманітарна сфера у формуванні якості життя в Україні [5]. Як стверджує Л. Злотнікова, скорочення витрат на гуманітарну складову життя людини супроводжується величезними економічними втратами духовно-морального характеру [6]. На переконання О. Мазурчака, «Освіта – це фундамент суспільства та держави. Збережемо освіту – врятуємо Україну... Якщо не інвестувати в освіту, не розвивати її, то доведеться будувати в'язниці» [3].

Тому в епоху високоінтелектуального ноосферно-космічного ІВТ прогресу суспільства на першому місці має бути людина і не просто людина, а людина високосвічена й культурна, творча та ініціативна, з високим рівнем інтелекту, професіоналізму та мобільності, а головне з прагненням навчатися протягом всього життя і перекваліфіковуватися в нових умовах життя, виробництва й освітнього процесу. В Законі про Освіту чітко прописано: «Освіта є основою інтелектуального, духовного, фізичного і культурного розвитку особистості, її успішної соціалізації, економічного добробуту, запорукою розвитку суспільства, об'єднаного спільними цінностями, культурою і державою. Метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству, збагачення на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу українського народу, підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору» [7].

У Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки стверджується: «Якісна освіта є необхідною умовою забезпечення сталого демократичного розвитку суспільства, консолідації усіх його інституцій, гуманізації суспільно-економічних відносин, формування нових життєвих орієнтирів особистості», а метою її є: «підвищення доступності якісної, конкурентоспроможної освіти для громадян України відповідно до вимог інноваційного сталого розвитку суспільства, економіки, кожного громадянина; забезпечення особистісного розвитку людини згідно з її індивідуальними задатками, здібностями, потребами на основі навчання упродовж життя» [8].

Але реальність зовсім протилежна: згідно даних Державної служби статистики України кількість освітніх закладів катастрофічно зменшується. Складається враження, що у найвищих ешалолах влади вважають, що вища освіта непотрібна і необов'язкова (і не дивно, адже, неосвічена молодь не має

бажання читати, думати, аналізувати стан справ у державі, суспільстві, а тому не ставить незручних питань, голосує так як вказують політики і агітаційні ролики тощо – формується маніпулятивна людина, яка не може осмислити і переробити інформацію, критично мислити, а, отже, мати свою думку і найголовніше її відстоювати); архаїчна класно-урочна середня освіта не забезпечує надання потрібних якісних знань і для надання якісної освіти своїм дітям батьки вимушені наймати репетиторів, інакше скласти тести зовнішнього незалежного оцінювання на високі бали неможливо, а, отже, й вступити у престижний заклад вищої освіти не реально, особливою ця проблема актуальна для випускників сільських шкіл. В результаті зменшується доступність освіти для бідних верств населення; а, відповідно, збільшуються міграційні потоки молоді в інші країни; фінансування професійно-технічної освіти перекладається на місцеві бюджети, в яких завжди бракує коштів. Закриття або ж взагалі відсутність чи велика плата за навчання в гуртках, позашкільних центрах розвитку творчості; зменшення кількості закладів охорони здоров'я, погіршення екологічної і демографічної обстановки вкрай негативно відбивається на освіті і соматичному здоров'ї молоді. Також викликає тривогу незадовільний стан психічного здоров'я та низький рівень духовно-морального і, взагалі, культурного розвитку молоді. Адже, освітні заклади не тільки навчають якоїсь професії, а також творчо та критично мислити, здійснюють виховний процес, прищеплюють культурні та духовні цінності, які так необхідні сучасній молоді як для свого життєвого шляху, так і для виховання наступних поколінь.

Звісно це лише частина наявних освітньо-виховних проблем. Хоча згідно Національної стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки «Освіта – це стратегічний ресурс соціально-економічного, культурного і духовного розвитку суспільства, поліпшення добробуту людей, забезпечення національних інтересів, зміцнення міжнародного авторитету й формування позитивного іміджу нашої держави, створення умов для самореалізації кожної особистості» [8]. Отож, необхідна негайна реалізація Національної стратегії України, яка «має забезпечити підвищення якості вітчизняної освіти, її інноваційний розвиток відповідно до світових стандартів, що сприятиме істотному зростанню інтелектуального, культурного, духовно-морального потенціалу суспільства та особистості. У результаті цього мають відбуватися відчутні позитивні зміни в соціально-економічному та політичному житті країни, розвитку науки, культури, духовності» [8].

Нове тисячоліття, нові умови в життєдіяльності, виробництві, освіті, фундаментальні зміни як у матеріальному так і в духовно-ментальному житті людей, формується нова людина під впливом глобалізації й ІВТ прогресу, дослідження духовно-морального життя людської особистості виносять на новий рівень, який пов'язаний не тільки із сьогоденням чи близьким майбутнім, а й більш далеким майбутнім існування самої людини, нації, народів і цивілізації [1]. Тому взаємозв'язок (взаємодія) науки, техніки, технологій, природи (її відновлення), духовності, прогресивної ментальності, культури та відповідальності людини – найважливіша умова здійснення не тільки ІВТ прогресу, а й відтворення та розвитку як економічної, так і соціальної та гуманістичної складових людського існування. Перехід до високоінтелектуального ноосферно-космічного ІВТ суспільства, в якому наука, інформація, інновація, високі технології та знання виступають в якості основної соціальної цінності, зумовлює радикальні зміни в усіх суспільних інститутах і, в першу чергу, в освітньо-виховній, науковій, духовно-ментальній сферах, які безпосередньо ведуть до зростання як кількості, так і якості життя суспільства.

Актуальність «Педагогічної Конституції Європи», розробленої професорами Віктором Андрущенком (Україна), Морітцем Гунцінгером (Німеччина), Альгірдасом Гайжутісом (Литва), полягає у доповненні переліку міжнародних документів у сфері вищої освіти документом, який інтегрує уявлення про основи входження в педагогічну практику у європейському освітньому просторі: «Європейська спільнота, виплекана на демократичних традиціях відкритості та довіри, все нагальніше постає перед необхідністю їх збереження та захисту в умовах сучасних викликів, ризиків та загроз. Існує реальна небезпека моральної та духовної деградації людства на тлі вичерпання природно-ресурсного потенціалу планети, ядерної чи екологічної катастрофи, розгортання інших глобальних проблем сучасності. Запобігти цим тенденціям, протистояти їм може і повинен кожен, кому не байдужа доля прийдешніх генерацій. Справедливим є судження, що реалізація цієї історичної місії неможлива без учителя – одного із ключових суб'єктів позитивних змін. Учитель покликаний суспільством бути провідником демократичних ідей та високої моралі. Навчаючи дітей і молодь, формуючи їх світогляд і культуру, він здатний виховати у нового покоління прагнення до толерантності, ефективної співпраці, солідарності, відповідальності у спільному європейському домі. Педагогічним і науково-педагогічним працівникам (учителям, вихователям, керівникам гуртків, соціальним педагогам, викладачам вищих навчальних закладів) посилено утверджувати в освітньому просторі Європи авторитет духовності, ідеали європейської спільноти. Майбутнє кожного народу, країни і



співдружність народів значною мірою залежать від якісної підготовки майбутніх педагогів... Європейський учитель покликаний знайти відповіді на виклики епохи й сприяти входженню учнів і студентів в лоно прогресу наукового знання, соціально-практичного досвіду поколінь, загальнолюдського соціокультурного досвіду і цінностей, духу гуманізму і людинолюбства» [9]. Отже, як в Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки так і в «Педагогічній Конституції Європи» особливий акцент здійснений на існуванні реальної небезпеки моральної та духовної деградації людства на тлі вичерпання природно-ресурсного потенціалу планети, ядерної чи екологічної катастрофи, розгортання інших співдружність глобальних проблем сучасності і, що майбутнє кожного народу, країни і народів значною мірою залежать від якісної підготовки майбутніх педагогів.

Вітчизняний вчений В. Шейко наголошує: «Перед фактом глобальних проблем перспектива можливості точного і передбачуваного контролювання людством наслідків своєї науково-технічної діяльності є визначальною. І якщо в XXI ст. не вдасться перетворити біосферу (а нині це ІВТ біокосмосфера – автор) в ноосферу, то тим самим буде поставлено під сумнів існування загальнопланетарної цивілізації. Ось чому вивчення історико-філософських аспектів глобальних науково-технічних проблем цивілізації являє пріоритетний інтерес для сучасного суспільства та визначає його майбутнє. Чинниками вирішення цих питань є філософія, культура, наука й освіта» [10, с. 3]. В. Шейко стверджує: «...Освіта в інформаційній цивілізації – це відкрите, індивідуалізоване, творче знання через безперервну освіту і самонавчання протягом усього життя... Інформатизація освіти становить за своєю суттю сучасну освітню революцію, під час якої формується освітня система інформаційної цивілізації» [10, с.196].

Професор В. Андрущенко, аналізуючи економічні, політичні та соціокультурні тенденції, що розгортаються, стверджує, що якісні характеристики майбутнього століття і параметри розвитку його освіти сформуєть («долаючи» наслідки століття минулого) чотири основних суб'єкти: а) вчений, який утвердить новий суспільний статус науки, а разом з нею – характер і зміст перебігу суспільних процесів; б) політик, який завершить формування політичної єдності Європи й розпочне політичну консолідацію світу на демократичних засадах; в) виробничник, який принципово змінить контури сучасного виробництва, здійснить масовий перехід до ринкових відносин; г) духівник, який сформує нову духовну атмосферу на континенті й у світі, задасть параметри розвитку культури в національному і

загальнолюдському вимірах [11, с.11]. І далі «Майбутнє століття стане епохою універсального інтелекту, століттям науки, яка встановить нові обриси суспільного організму, а разом з цим – нові параметри розвитку вищої освіти» [11, с.11]. Але повальна комп'ютеризація й інформатизація навчального процесу створює проблему, яка вбачається в зменшенні ролі живого спілкування між вчителем і учнями викладачем і студентами, між самими однолітками, що може призвести до відчуження, безособовості, замкненості, нудьги, втрати сенсу життя молоді, а найголовніше духовної складової людини.

Щодо формування духовності, відзначимо, традиційна духовність, яка започаткована ще в античні часи, суттєво втратила своє значення, оскільки не змогла розв'язати глобальні кризові проблеми, які ведуть людство до омніциду. А, отже, як ніколи, постало питання про використання оновленої духовності: божественної (за М.Бердяєвим), адже М.Бердяєв вважав, що особистість – категорія духовна, божественна; з ноосферним типом мислення (за В.Вернадським), адже, згідно В.Вернадського, ноосфера – це розумна творча сила мислення і діяльності людей, при якій існує гармонія у взаємодії людини і природи; і разом з тим з космічна (за К. Ціолковським, який писав, що: «Людство не залишиться вічно на Землі, але в погоні за світлом і простором спочатку несміливо проникне за межі атмосфери, а потім завоює собі весь навколосонячний простір») [1].

Майбутнє цивілізації залежить від науки, культури суспільства, оновлених духовних якостей людей. Вища мета глобальної цивілізації – створення громадянина єдиної гармонійної світової людської спільноти. Людині буде потрібна особлива мобільність і комунікабельність, здатність адаптуватися до зміни умов життя, зміни професій, культурного середовища, рухатися і вчитися все життя [12, с. 159]. Метою одухотворення освіти є вироблення і відтворення певного ідеалу людини майбутнього, що володіє новим світобаченням. Він формується філософією, природознавством і науками про людину за допомогою інтегративних процесів, тобто є холистичним, представляючи світ людини як цілісність. Висока одухотвореність освіти полягає в поверненні їй втраченої виховної функції. Культура, висока духовність – це підвалини майбутнього розвитку, тому культивування високих духовних і моральних цінностей стає найважливішим завданням освіти [12, с. 161].

Як стверджує С. Вавренюк, політика, спрямована на підвищення рівня освіти, обумовлюється культурними змінами в суспільному житті та ставить перед системою освіти низку завдань, які необхідні для гармонійного розвитку природного та людського потенціалу своєї держави та всього світу на основі принципів сталого розвитку, котрі вже давно є парадигмою існування

цивілізованого світу. Тобто необхідна розробка нових вимог у сфері методологічної, світоглядної та системної підготовки молодих фахівців [13]. Яка ж буде системна підготовка молодих фахівців, якщо держава закриває навчальні заклади? І при цьому практично усунулася від виховного, духовного і творчого розвитку молоді, як і від збереження здоров'я.

Отже, нинішня класно-урочна модель освіти практично нівелювала себе, оскільки вона не задовольняє вимоги сучасного суспільства і виробництва, не говорячи вже про майбутній розвиток у процесі розгортання ІВТ прогресу, у контексті якого також необхідно віднаходити нові освітянські стратегії формування світоглядних цінностей молоді з урахуванням сучасних і майбутніх природно-цивілізаційних та геокосмічних змін. Будувати нові педагогічні теорії необхідно на синтезі філософсько-освітнього, філософсько-антропологічного, поліпарадигмального, цивілізаційного, формаційного і культурного підходів. Такою педагогікою може стати пропонована нами ноосферна космічно-орієнтована педагогіка [14].

Тому у ХХІ ст. зі всіма його природно-цивілізаційними, глобальними соціальними, політичними, технічними і технологічними та науковими і космічними проблемами все ж відбувається пошук нового і в освіті, відповідно до тенденцій розвитку суспільства. Проте модернізація в освітній системі наштовхується на труднощі і часто не встигає за змінами в економіці, науці, техніці, технології, культурі, в соціальних відносинах і суспільній свідомості. Ні одна з вищезгаданих проблем не може бути вирішена без корінних якісних змін в освіті, в духовності та сенсі життя кожної молодої людини. Тільки це забезпечить її відповідність новим умовам життя, освіти і виховання в ХХІ і наступних століттях.

Таким чином, кожна людина має бути метою і рушійною силою розвитку духовної сфери при формуванні високоінтелектуального ноосферно-космічного ІВТ суспільства. Всі процеси реакційні, якщо духовно руйнується людина, тоді руйнується стан духовного життя нації. Суспільство, яке турбується про духовно-моральне збагачення своїх громадян, має майбутнє, воно може успішно рухатися до вершин прогресу. Ніякий інший розвиток – економічний, науково-технічний, високотехнологічний, інноваційний чи інформаційний – не може вивести людство з історичної безвиході, якщо він не буде підкріплений духовною революцією – як результат універсальної форми освітньої діяльності, як інституційна система і особлива реальність становлення-розвитку та самоствердження і самореалізації молодої особистості.

### Література:

1. Поліщук Н.В. Особливості трансформації освіти й духовності в епоху глобалізації та космізації. *Науково-теоретичний альманах «Грані»*. 2018. Т.21. № 8. С. 103–111. DOI: 10.15421/1718107
2. Вознюк О.В. Теоретико-методологічні засади розвитку особистості педагога в умовах цивілізаційних змін: автореф. дис... докт. пед. наук / Житомир. державний університет імені І.Франка. Житомир, 2014. 43 с.
3. Олександр Мазурчак. Якщо не інвестувати в освіту, доведеться будувати в'язниці. URL: <https://Realist.online>
4. Андрущенко В. Філософія освіти XXI століття і пошук пріоритетів. *Філософія освіти*. 2005. № 1. С. 5–17.
5. Medynska A. The factors affecting to the quality of life the Ukrainian people. *Innovative economics and management*. 2018. No 3. PP.126–132.
6. Zlotnikova L. Humanitarian problems in the context of upgrade. *Innovative economics and management*. 2016. No 2. PP. 26–30.
7. Закон України про освіту (Відомості Верховної Ради), 2017, № 38-39, ст.380. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
8. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки. URL: [www.medunif.lviv.ua/files/info/nats.strategia.pdf](http://www.medunif.lviv.ua/files/info/nats.strategia.pdf) [in Ukrainian].
9. Педагогічна Конституція Європи. URL: <http://www.arpue.org/index.php/ru/hlavnaia/104-pedagogicheskaya-konstitutsiya-evropy/141-pedahohichna-konstytutsiia-uevropy-1>
10. Шейко В.М. Культура. Цивілізація. Глобалізація (кінець XIX – початок XXI ст.): [монографія в 2 т.]. Т.1. Харків: Основа, 2001. 520с.
11. Андрущенко Віктор. Вища освіта у пост-Болонському просторі: спроба прогностичного аналізу. *Філософія освіти*. 2005. № 2. С. 6–19.
12. Ланцев И. Стратегии, цели и задачи опережающего образования в свете эсхатологических ожиданий и футурологических прогнозов. *Future Human Image*. 2015. No 2(5). PP. 149–163.
13. Вавренюк С.А. Вплив процесу євроінтеграції на підготовку молоді в системі вищої освіти України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 24. С. 75–78. Doi: 10.32702/2306-6814.2018.24.75
14. Polishhuk N.V. *Educational strategies in the vector of civilizational progress*. Social and economic aspects of sustainable development of regions, Book 2. Monograph. Opole: The Academy of Management and Administration in Opole, 2018. PP. 222–232.

***ROZWÓJ SPOŁECZNO-GOSPODARCZY REGIONÓW W  
WARUNKACH TRANSFORMACJI***

***SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT OF THE REGIONS IN  
CONDITIONS OF TRANSFORMATION***

***СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК РЕГІОНІВ  
В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ***

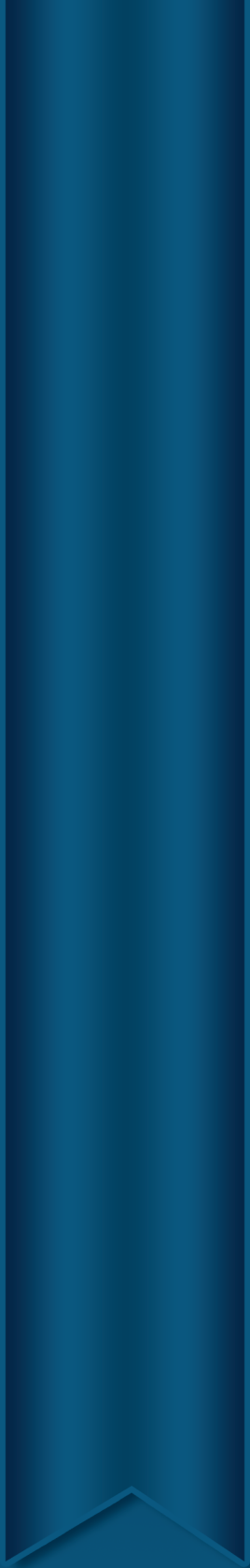
Monograph

**ISBN 978-83-66567-01-6**

---

*Формат 70 \* 100 <sup>1</sup>/<sub>16</sub>. Ум. друк. арк. 17.5, тираж 200 пр.  
Зам. № 945-127.*

Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji w Opolu 45-085 Polska, Opole,  
ul. Niedziałkowskiego 18 tel. 77 402-19-00/01.



ISBN 978-83-66567-01-6



9 788366 567016